



Isbaja vsak četrtih ob 4. uri popoldne. Rokopisi se ne vračajo. Ne frankovana pisma se ne sprejemajo.

Cena lista znaša na celo leto 4 krome, na pol leta 2 krome. Za tiskanje in prevzem na celo leto 8 krome, na pol leta K 1'50. Za Nemčijo je cena lista 8 K, za druge dežele izven Avstrije 8 K.

Rokopis sprejema „Narodna Tiskarna“ v Gorici, ulica Vetovinskih št. 9.

Naročnino in razmanila sprejema upravnništvo, Gorica, Semeniška ulica št. 16. Posamezne številke se prodajajo v tobakarnah v Šolski ulici, Nunski ulici, na Josip Verdijevem tekalšču nasproti mestnem vrtu, pri Vaclavu Baumgartl v Korenjski ulici in na Korenjskem bregu (Riva Corno) št. 14. po 8 vin.

Oglasi in poslanice se računajo po petih vrstah in sicer: če se tiska enkrat 14 v., dvakrat 12 v., trikrat 10 v. Večkrat po pogodbi.

Isdajatelj in odgovorni urednik: Ivan Bajt v Gorici.

Tiska „Narodna Tiskarna“ (odgov. L. Lukežič) v Gorici.

Sadovi svobodne šole.

Vsak vzrok de'uje po svoji naravi, nasledki so taki, kakoršen je vzrok. In prav pri svobodni šoli se najodvidneje vresničujejo besede Jezusove, „da slabo drevo ne more roditi dobrega sadu“. Kje bi mi pa to lažje opazili, kakor v zemlji svobodne šole — v Franciji?! Tu se najlažje prepričamo o nasledkih — svobodne šole. M. Lihtenberger, dekan na protestantovski šoli v Parizu, je napravil na ministerstvo spomenico, v kateri spominja na svoje izkušnje tekom osmih let in prosi radi nesrečnih posledic, da se zopet vpelje krščanski nauk v šolo, oziroma krščanska vzgoja. Glavni nadzornik javnih šol M. Pécaut je izdal sledečo izjavo: „Vznemirjen se prašam, za koga in zakaj se mučimo, za koga in zakaj podučujemo to ljudsko deco v ditanju itd. Samo zato, da jih izročimo novim in tujim odgojiteljem, da jih izročimo grdim povestim in listom po vinar? Ali zato, da se toliki trud od naše strani, tolike žrtve od strani države poplačajo s tem, da se vsotvari nesramna književnost? Ali da se pospeši neravnost, katera je vže last višjih in srednjih krogov? Pripomniti treba, da je bil ravno Pécaut, kateri je sanjal o vzgoji brez vere.“

Kaj pravijo k temu številke hudodelstev na Francoskem? Žalostne so. Tu jih poglejte krščanski stariši! Od l. 1836. do 1880. so se hudodelstva na Francoskem potrojila; a hudodelstva mladoletnih so štiri krat tolika. Številka mladoletnih je skočila od 5933 na 20.480 od mladoletnih žensk od 1046 na 2839. Od leta 1888 pa hudodelstva rastejo. V letu 1894. je prišlo vže število mladoletnih moških na 28701, a za ženske na 3616.

Hudodelstva mladoletnih pod 16. letom so:

od leta 1881. do 1885.:	61
„ „ 1886. „ 1890.:	70
„ „ 1891. „ 1894.:	75

na tisoč.

Od 16. do 21. leta:

od leta 1881. do 1885.:	309
„ „ 1886. „ 1890.:	366
„ „ 1891. „ 1894.:	450

na tisoč.

Torej skoraj polovica! In sedaj je še slabše! Ali ni to grozno?! Liberalni učitelji, kateri hočete izvesti svobodno šolo, vprašamo Vas, ali hočete tudi naše ljudstvo pripraviti do tega sadu? Ali morete zgovarjati take zadove pred svojo vestjo? Ali hočete pripraviti tudi našo mladino do ječe? V hudodelstva? Na vislice? Ali ni naš narod že zadosti nesrečen? Ali ga hočete res pripraviti do tega, da bo polnil ječe?

Liberalni učitelji! Odgovorite, a ne v svojem umazanem v blato in neotesanost pogreznjenem listu „Učiteljski Tovariš“, ki bi se moral imenovati „Učiteljska neotesanost“, v katero nekateri učitelji stresajo svojo omiko, ker tega lista krščanski stariši ne bero. Zakaj ga ne bero? Ker je slabo spričevalo, ali če hočete po Vaše „izvestje“ za dostojnost in omiko tistih učiteljev, ki stoje za njim.

Toda vprašajmo naprej! Kaj sledi iz teh številka za francosko vojsko? Uže zdavnaj se opaža, da francoski vojaki ne držo na disciplino kakor n. pr. nemški in avstrijski, ampak da se odtegnjejo mladeniči armadi, oziroma da vtekaajo iz nje. Poglejmo zopet številke! Te številke prihajajo tudi iz pokvarjenosti francoskega ljudstva! Francoski vojni minister Pikvart (najhušji brezverec) je predložil spomenico francoski zbornici; in v tej judikuje, da je število za vojsko doraslih mladeničev padlo letos za 20.000 od lani. In tako raste število manjkajočih mladeničev od leta do leta. Iz tega se vidi, da francoski narod propada, in da gre nasproti temu, da izumrje. Liberalni učitelj, odgovori, kdo je privedel francosko državo do tega, ako ne svobodna šola? Ali hočete tudi našo državo, naše ljudstvo pripraviti k poginu? Liberalni učitelji, ali morete to vzeti na svojo vest? Sedaj pa pride najlepše iz kroga učiteljev liberalnih francoskih! Kaj takega? Kakšno je rodoljublje v francoski svobodni šoli? Sledeči slučaj nam pove vse!

Letošnjega aprila so sklicali učitelji francoski zbor v Lion, shod delavskih društev, katerega naj bi se udeležila tudi učiteljska društva. To ni dopadlo naučenemu ministru in jim je udeležitev prepovedal po odborih. Učitelji so ubogali. Delavci so poslali poslanice različnih društev. In kaj se je sklenilo? Čujte in strmite! — „Učitelji vpeljejo program brez ministra. Država naj učitelje samo plača! Oni nočejo več slišati ne o državi, ne o domovini, ker da je ljubezen do domovine zastarela.“ — Ali ne morda uči uže tudi pri nas kak učitelj tako! — Pazi naj se na to, da ne pridemo do francoskih razmer!

Posebno daleč od teh zahtev liberalni učitelji niso več.

Na zadnjem zborovanju liberalnih učiteljev v Gorici so zahtevali, da mora država ustanoviti mnogo novih šol, do sedanje šole razširiti in povečati, šolski obisk podaljšati, nastaviti več učiteljev in učiteljem povišati plače! Država se ne sme ozirati na to, če bo mnogo stalo. Kako pa se naj v šoli poučuje, o tem bodo pa sklepali liberalni učitelji sami.

Tako nekako je bil smisel njihovih zahtev. Torej država, krščanski stariši plačujte učitelje, zidajte vedno več šol

skih palač, potem pa molče pnstite, kako bodo liberalni učitelji metali križ in vero iz šole in otroških src. Toda ne bo šlo! Liberalizmu učiteljstvu bodo krščanski stariši pošteno zakurili pod nogami.

Liberalne sleparije z deželnimi trtami na Krasu.

(Dopis s Krasu.)

Čital sem v „Prim. Listu“ dopis nekega rezerviste, v katerem pravi, da pravi Toni-pek, da so osleparili komenski liberalci državo pri trtah le za 120 K — ter da pravi isti Toni-pek v pokritje liberalne lumparije, da so klerikalci osleparili deželo pri nabavi sena. Toni-pek, ki figurira kot regimentstambur liberalne klike, naj poišče, ako je že zabil, ono „Gorice“ ali „Pr. List“, v katerem je položen račun glede sena in v katerem je obenem objubljeno, da bode deželni zbor v bližnjem zasedanju pretresoval račun. Potemtakem bode videl račun tudi kmetov prijatelj poslanec Štrekelj. To odobrujemo. Toda tudi račun onih državnih trti, ki so jih znani „možakarji“, dobili na ime drugih — izmišljenih prosilcev, mora na dan! Pred vsem pa priporočamo Toni-peku, naj naredi on račun dobička, ki ga je imel tisti prekupčevalec s trtami ki je naročil iz deželne trtnice v Gorici najprej 9350 (reci devet tisoč tristo petdeset) cepljenk na svoje ime, ki je drugič naročil na izmišljeni priimek Kovačič-a na Vojsčici št. 20, in tretjič na ime nekega Keršovana na rihemberški strani zopet ogromno število cepljenk iz dež. trtnice. Prašamo naprednega regimentstamburja, Toni-peka: ali ve, da ni na Vojsčici nobenega Kovačič-a? Ali ve, da nista mogla dež. uradnika dobiti onega Keršovana, na katerega ime so bile odposlane trte? Ali ve, da je ostal dotični liberalni prekupčevalec celo dolžan precejšnje število kron da so ga morali tirjati? Ali ve, da je imel dotični liberallec dne 16. maja t. l. visok obisk, da sta ga namreč obiskala dež. uradnika dr. Portelli in Klavž-r ravno zaradi onih prevzetih cepljenk, katere je prodal v Dalmacijo in celo v Furlanijo? Ali ve, da nista dobila ta dva gospoda dotičnega liberalnega prekupčevalca doma? Nato vprašamo Toni-peka, ni-li dotični prekupčevalec edea najzagrizenejših njegovih pristašev?

Ko Toni-pek, napredni regimentstambur, na to odgovori, poda naj odgovor tudi svojemu komandantu, Štreklju, ki naj ga skrbno shrani in takrat, ko bode pregledoval, koliko so klerikalci

osleparili vlado, naj ga potegne iz žepa ter primerja!

Da ni Toni-pek tambural tako neumno-zabito, molčali bi o tej umazani zadevi z deželnimi trtami, ker smo bili ogorčeni že nad lumparijo z državnimi trtami. Da smo se oglasili, in da se bomo še oglasili v trtni zadevi, zato naj se zahvali napredni Generalstab komenskega regimentstamburja — Toni peku!

Kraševci-somišljeniki, na dan z vsem, kar je nepoštenega in še neobjavljenega v zadevi trt, bodisi državnih — bodisi deželnih. Stvar naj se očisti! Liberalna sebičnost naj se pokaže v pravi luči!

Pesem „Kmečkih zvez“.

Zložil Ant. Kovačič.

Prišel na dan je velikan, vzdiguje ves se kmečki stan, zdaj v stiski svoji ta orjak ponosno vzdiga glas krepak, se družji v „Kmečki zvezi“.

Pravic dovolj ima graščak, pravice zahteva si težak, pravice svoje hoče kmet; dobil si bo čez dolgo let pravice v „Kmečki zvezi“.

Ko mu graščak vzal ves je up: „Uboga gmajna, vkup, le vkup! Ne bomo več vam služili.“ — Pogumno so se združili v veliko „Kmečko zvezo“.

Ne bo več suženj kmečki rod, sam hoče biti svoj gospod; za svoje žulje, svojo kri si tudi on pravice želi, zahteva v „Kmečki zvezi“.

Naj v jezi vije se sovrag in ruje zoper nas neblag, le naj rohni, le naj grozi, — nikogar kmet se ne boji, močan je v „Kmečki zvezi“.

V tej složni zvezi je pomoč, nezmagana v njej naša moč. Ko se za blagor kmečki gre, vse kmečke sezite roke, vsi kmetje v „Kmečko zvezo“.

Sami si lajšajmo gorje, v ljubezni delaj vsak za vse, vsi delajmo za enega; nezvestega nobenega! Vsi bratje v „Kmečki zvezi“.

Ta zveza naša naj zares mogočna bode srčna vez brez vseh nezd, brez vseh prevar; naj se ne zruši več nikdar! Bog čuvaj „Kmečko zvezo“!

Politični pregled.

Male politične vesti.

9. sept. Srbi in mohamedanci v Bosni zahlevajo ustavo. — V Perziji revolucija še vedno traja. Šah misli poslati v provinco 6000 mož, ker se boji še hujšega upora.

10. Listi poročajo, da se letos naš cesar ob cesarskih vajah na Ogrskem poslovi od armade, kar je znamenje, da misli odstopiti. — Mladoturki bočejo baje odstavititi turškega sultana. Na prestol hočejo postaviti Rešik pašo. — V Bosni se pripravljajo nemiri. Avstrijska vlada kliče pod orožje rezerviste.

11. V Londonu se vrši veliki evharistiški shod. To je prava katoliška manifestacija v protestantski državi. — Na Danskem so zaprli bivšega ministra Albertinija, ki je ogoljufal državo, kralja in druge za mnogo milijonov. — Perzijski šah je ob rojstvu svojega sina izpustil iz zaporov vse politične zločince pod pogojem, da zapuste Perzijo.

12. Ogrska volivna reforma se bo obravnavala v eni prvih sej drž. zbora.

14. Novi maroški sultan Malej Hafid odobrava algeciraško pogodbo. — Na Hrvaškem še vedno zapirajo Srbe zaradi znane veleizdajalske afere.

15. Avstrija oborožuje svoje donavsko ladje za slučaj, da bi Srbija delala kake neprilike. Brodovje bo plulo okrog Belgrada. — V Turčiji je radi slabe letine nastala lakota. — Danes je bil otvorjen štajerski in koroški deželni zbor.

16. Danes je cesar došel k vojaškim vajam. — Med Avstrijo in Rusijo je nastalo radi železnice v Sandžaku nesoglasje.

Darovi.

Jubilejni darovi za „Slovensko sirotišče“:

P. n. gg. Fr. Kandus, dijak v Kamnjab 10 K, občina Sovodnje 200 K, na združnem sestanku v Dornbergu zbrali 3 K 78 v (toliko tudi za „Alojzijevišče“ in 7 K 59 v za „Šolski Dom“), „Centralna posojilnica“ 400 K, dr. Ferdinand Terkuč, c. k. notar v Kanalu 10 K, Miroslav Premrou, c. k. notar v Kobaridu 5 K, grof Karol Lantieri v Vipavi 20 K, baron Erdmann pl. Lewetzow v Ribembergu 20 K, Uršula Fiegel, krčmarica 5 K, Nekdo iz Gorice 1 K, Mihael Batič 1 K, Marija Tonkli 1 K, Josip Molar, krčmar 1 K, kavarna „Central“ 2 K, dr. Hilarij Zorn, c. k. profesor 10 K, Albert Tušar, trgovec 1 K, Marija Podgornik 50 v, Marija Bašin, kuharica 1 K, Ostrožnik Blaž, Gor. Tribuša 1 K, Miserit Josip, Št. Ferjan 1 K, Alfonz Blažko, kurat 2 K, županstvo Podgora 300 K, Oblokar Ivan, kavarinar, Solkan 60 v.

Bog poplačaj vsem obilo in obudi še mnogo dobrotnih src!

Za „Alojzijevišče“

so darovali: Preč. g. vikar Seljak K 4—; P. n. g. F. Zorman v Nabrežini K 5—; N. N. K 1—.

Prisrčna hvala in Bog plati!

Za S. K. S. Z.

so darovali: č. g. Frančišek Švara, kaplan 1 K, dr. Karol Capuder, profesor 1 K.

Novice.

Zahvala.

»Srednji odbor za Gregorčičev spomenik« se zahvaljuje vsem onim, ktere je privedla v nedeljo 6. t. m. topla ljubezen do velikega sina naših hribov tja gor pod sivi Krn, da so s svojo prisotnostjo izkazali spoštovanje spominu Simona Gregorčiča. Posebno zahvalo izreka gosp. prof.

dr. Ilesiču, predsedniku Slov. Matice v Ljubljani, ki je vzbudil s plamtečimi besedami v srcih vseh navzočih čustva globokega navdušenja za vzore, ki so bili sveti Simonu Gregorčiču. Veliko hvalo je dolžan gg. govornikom prof. dr. K. Ozvaldu in c. k. vadničnemu učitelju Fr. Sivcu za vznesene in iskrene spoštovanja do pokojnega pesnika prekipevajoče besede kakor tudi g. Ernestu Klavžarju za improvizirano deklamacijo in g. Lovrenčiču za mično, pod vtisom predvečera slavnosti zloženo in Simonu Gregorčiču posvečeno pesmico. Zahvaljuje se mestnemu župniku č. g. Kokošarju za njegovo vsestransko požrtvovalnost in njegovim gg. pevcem za precizno in ubrano petje, zahvaljuje se domačemu gospodu duhovniku in starešinstvu z g. županom na čelu za njih trud pri okrašenju vasi in za prisrčen vsprejem, zahvaljuje se celi občini, možem in ženam, dekletom in fantom. Prav srčno zahvalo izreka odbor tudi žlahti Simona Gregorčiča za njeno gostoljubnost, sploh zahvaljuje se vsem, ki so na en ali drugi način pripomogli, da se je na lep način počastil spomin velikega in slavnega pesnika. Še enkrat: Iskrena hvala vsem!

Odbor.

Spominska plošča Simonu Gregorčiču na rojstni hiši je iz krasno brušenega marmorja in je 1.25 m dolga ter 0.87 m visoka. Na plošči je sledeči napis:

V tej hiši se je rodil 15. ok. 1844. l. pesnik

Simon Gregorčič.

Umrli je v Gorici 24. novembra 1906.

Ozidje, ki si zmožno bilo, da velepevca si rodilo, ti, ako še takó si malo, na vèk se boš veliko zvalo.

Sramota! Tista časnikarska hišna — „Soča“ —, ki je pesnika S. Gregorčiča tolikokrat v življenju zbadala in sramotila, mu ne daje mira niti po njegovi smrti. Dokler je pesnik živel, mu je skušala strgati z glave venec pesniške slave, primerjaje ga s pesnikom o katerem je neki nemški humorist vzkliknil:

Ein Dichter unter den Dichtern,
Wie ein Ar... unter den G'sichtern.

Ko je pesnik zatisnil svoje trudne oči, je začela ta hijena brskati po nje govem še svežem grobu: dolžila ga je trdosrčnosti, oderuštva in neusmiljenja do njegovega brata Antona.

S tem hudobnim obrekovanjem je skušala skruniti spomin blagega pokojnika toliko časa, dokler ji ni pokojnikov brat Anton v lastnoročno podpisani izjavi zagrozil, da jo bo sodnijsko tožil, ako ne neha obrekovati njegovega brata, »od ktereга je imel veliko dobrot.«

Ta izjava je predrzni obrekovalki zaprla sapo. Obmolnila je in nehala skruniti spomin velikega mrtveca; a poboljšala se ni, marveč začela je na drug način razkrivati svojo podlost. S sumničanjem, lažmi in obrekovanjem je skušala na vse mogoče načine ovirati delovanje »Srednjega odbora za Gregorčičev spomenik«, kateri odbor je prevzel na se skrb za posmrtno počestčenje našega pesnika.

Grdo lumparijo je napravila ta hijena še zadnji dan pred odkritjem Gregorčičevega spomenika. Namenoma je objavila še le 5. septembra bujskajoč članek proti Gregorčičevi slavnosti, da bi ne bilo več mogoče v javnem listu

zavriniti laži, ki so v tem članku nakopičene. Da bi odvrnila naše ljudstvo od te slavnosti, se je med drugim *slagala*, da bodo peli pri razkritju nagrobnika in spominske plošče laški pevci in da ni bilo „Pevsko in glasbeno društvo“ poprašano za sodelovanje. Ta bomba, katero je lažnjivi zli duh spustil še v zadnjem trenutku proti Gregorčičevi slavnosti, ni napravila nikake posebne škode, kajti našega ljudstva se je kar trlo „tam gori pri sv. Lovrencu“ in tam gori „na mirnem vrsi.“

Tiste maloštevilne inteligente, ki so se dali po „Sodnih“ lažeh proti tej slavnosti nahujskati in ki se niso mogli otresti vpliva navadne časnikarske hijene — obžalujemo odkritosrčno. Obžalovanje izrekamo tudi tistim „slovenskim“ listom, ki niso mogli zavzeti niti v tem vprašanju višjega stališča in ki so — stoječ pod vplivom goriškega zlega duha — odklonili celo doposlano jim vabilo h Gregorčičevi slavnosti. Ako bi kdo sodil naš narod le po takih listih, bi moral nehote priznati, da Slovenci niso vredni — Gregorčiča.

Nad laškimi pevci sta se razburjala „Soča“ in „Primorec“. Ta dva lista sta namreč pisala o škandalu, da so laški pevci peli na grobu pesnika S. Gregorčiča. Kaj pa je na vsem tem resnica? Resnica je, da je odbor za postavitev S. Gregorčičevega spomenika že pred časom naročil enemu odborniku, naj prosí v imenu odbora „Glasbeno in pevsko društvo“ za sodelovanje. Resnica je nadalje, da odbor od „Glasbenega in pevskega društva“ ni dobil nobenega odgovora. Kdo da je temu kriv, ni odbora naloga preiskovati.

„Glasbeno in pevsko društvo“ je že lani ob 30 dnevnici S. Gregorčičeve smrti odpovedalo sodelovanje. Pevovodja prep. g. župnik Kokošar je slutil, da bo to društvo letos storilo isto. Zato je naprosil dijake za sodelovanje že pred koncem šolskega leta, predno so šli na počitnice. Torej ni res, da bi jih bil še v petek lovil. Sodelovali pa so v tem dijaškem zboru res tudi štirje cerkveni pevci, od katerih je le eden po rodu Italijan; a še ta ima narodno ženo. Ti pevci v cerkvah pojo vedno leslovensko in latinsko, nikdar laško. Pri Gregorčičevi slavnosti so sodelovali popolnoma prostovoljno in brezplačno. — To je resnica na celi stvari.

Gregorčičev nagrobnik je delo dobro znanega domačega umetnika gospoda Bitežnika iz Gorici, kateri je že pri natečaju za Prešernov spomenik v Ljubljani dobil drugo nagrado. Njegovo delo je med drugim tudi kip slavnega Dalmatinca N. Tomasev v Šibeniku in znanega slovenskega junaka A. Čehovina v Branici. Gregorčičev nagrobnik je ves iz čistega kararskega marmorja in je visok nad štiri metre. Sloni ob altarski steni cerkve na pokopališču pri sv. Lovrencu in je obranjen v smeri proti rojstnemu kraju, proti Vrsnu. Spomenik je iz treh delov z malim križem na vrhu. Zgornji nosi medaljon pokojnega pesnika v nizkem pridvigu, pod medaljonom visi na festonu pesniški emblem, lira brez stran. Pod medaljonom se v zlatih črkah blešči napis: Simon Gregorčič. Srednji del predstavlja veslarja v malem čolničku, ki se trudi, da bi na razburkanem valovju rešil čolnič pogina. Pod veslarjem je napis: Naš čolnič pogube otmimo! Umljivo je, da čolnič v razburkanem morju pomenja slovenski narod. Srednji del je izdelan v visokem reliefu. Spodnji del, postament, nosi dva medaljona iz bronu, oni na levi, s keplihom, je svečenjski znak, kot pedant k temu je na desni strani medaljon s tremi cveticami — vera, upanje, ljubezen. Okoli groba je jako okusna ograja.

Jubilejne procesije na sv. Goro se je udeležila ogromna množica ljudstva. Cenilo se je na d deset tisoč vernikov, ki so prihiteli od vseh strani dežele počastiti svetogorsko Mater Božjo in ondi moliti za osiyala jubilanta svetega očeta in svellega cesarja. Procesija se je izvršila v redu brez vsake najmanjše nezgode. Prevz. knezonadškof je poslal brzojavno izjavo udanosti in častitko v imenu romarjev svetemu očetu v Rim in in svetl. cesarju. Na to sta došla sledeča odgovora:

Sv. oče Pij X.:

Prečastitemu nadškofu

Goriškemu.

Sveti Oče so s hvaležnim srcem sprejeli izraze otroške udanosti ter iz srca podeluje Tebi in vsem romarjem apostolski blagoslov.

Kard. Merry del Val.

O! Njeg. Velič. cesarja Franca Jožefa I.:

Njegovi knežji nadškofijski

Milosti dr. Sedeju

v Gorici.

Njegovo c. in k. apostolsko Veličanstvo se premilostno zahvaljuje Vaši knežji nadškofijski Milosti, kakor vsem romarjem, da so se ga spominjali ob priliki jubileja Njegovega vladanja.

Kabinetna pisarna Nj. c. in kr.

spost. Veličanstva.

Smrtna kosa. Umrli je predsednik nadsodišča v Trstu gosp. dr. Adalbert Gertscher. Star je bil 61 let. Bil je pravičen Slovenec ter je govoril s Slovenci le slovensko. — V Kölnu na Nemškem je umrl predsednik deželnega sodišča v p. v Trstu Mih. pl. Urbančič, rojen v Brestjah pri Kojskem. Bil je Slovenec; a se ni mešal v narodne boje. — Gertscher je umrl v nedeljo, Urbančič v ponedeljek. Bila sta si dobra prijatelja. R. i. p.!

Učenost in vernost gresta prav lepo skupaj. To nam kaže prav lepo sledeči dopis: Umrli dr. Adalbert Gertscher — pobožen kristjan! Ko sem bral, da je umrl — žalibog prezgodaj — predsednik tržaškega viš. dež. sodišča, dr. Adalbert Gertscher, stopila mi je živo v spomin sledeča dogodba: Ko se je pred kakimi 4. leti mudil po svojih opravkih ta visoki gospod v Cerknem, obiskal je tudi mene, takratnega cerkljanskega dekana. Menila sva se o tem in onem. Cudil sem se njegovi gladki in čisti slovenščini. Vprašal me je tudi ali hodijo uradniki v cerkev?..... Ko se slednjič prijazno poslovi, mi reče: „Nekaj bi vas prosil.“ „Kaj takega?“, ga vprašam radoveden. „Prosim, gosp. dekan, — mi pravi — molite včasih zame in spominjajte se me pri sv. maši.“ Seveda sem mu to z veseljem obljubil in obljubo tudi spolnil.

Tako je toraj sodil o cerkvi, o sv. maši, o molitvi visok drž. dostojanstvenik, učen in vsestransko izobražen mož. Kako pa naši polovičarji? Murovec, dekan.

Prihodnjo nedeljo, dne 20. septembra na Slap pri Vipavi! Tamošnje k. slov. izobr. društvo slavi na ta dan svoj velik praznik. Blagoslovljena bo njegova krasna nova društvena zastava. Blagoslovu sledi veselica z bogatim vsperedom. Zato bratje in sestre, prihitite v našo sredo, sprejeli Vas bomo z odprtimi rokami. Združimo se, spoznavajmo se, da bomo tem lažje delali za skupni blagor. Torej na veselo svidenje v nedeljo na Slapu!

Novo železnice v deželi. — Med drugimi vladnimi načrti za povzdigo blagostanja v naši deželi je tudi načrt

zgradbe novih železnic in sicer črta Gorica-Cervinjan, Sv. Lucija-Kobarid in Sv. Lucija-Ildrija. Za prvi dve se že izdeluje splošni načrti, tretja pride novembra meseca na vrsto. Naše čitatelje bo gotovo zanimal glavni načrt proge od Sv. Lucije do Kobarida. Po tem načrtu pelje proga od Sv. Lucije skozi Modreje v Tolmin; od tam na levem bregu Soče prek Gabrij, Volarij, Selišč do Kamna, kjer preskoči na desni breg Soče in od tam prek Iderskega v Kobarid. Dosedaj so projektirane postaje v Tolminu, postajališče v Doljeh ali Gabrijah, postaja na Volarjah, na Kamnem, Iderskem in v Kobaridu.

Nesramnost liberalnih učiteljev v političnem boju je znana, toda tuintam bruhne posebno krepko na dan. V „Soli“ so bobnali na učiteljski shod s posebno močnimi udarci. Ta list je zapisal v svojem bobnečem pozivu ta list to svet oču neumnost: „Sežigati sicer ne morejo več liberalnih učiteljev, ker časi take inkvizicije so minuli...“ Kdaj in kje, odkar stoji svet, pa so sežigali liberalne učitelje? Svetovna zgodovina ne pozna takega slučaja. Škoda bi bilo pa tudi za vsak košček lesa, ki bi žgal liberalnega učitelja!

Kosoreč „Delavskega Tovarisa“ je začasno prekinil z izdajanjem lista. Uzrok je pomanjkanje denarnih sredstev. Želeti pa je, da bi ta edini krščansko-socialni delavski list na Primorskem začel kmalu zopet redno izhajati. Zato je naprošen vsak somišljenik, ki kaj premore, da žrtvuje zanj nekaj podpore.

Koledar slov. kat. narodnega dijaštva izide prihodnji teden. Ker bo njegova vsebina zelo zanimiva in aktualna, opozarjamo že zdaj nanj vse dijake somišljenike in gospode prijatelje. Cena mu bo 80 v.

Na smrt je bil obsojen 7. t. m. pred ljubljansko poroto morilec vipavskega dekana Erjavca. Najbrže ga pred vislicami še pobere sušica.

Za župnika v Vipavi je bil inštaliran velečastni gospod Andrej Lavrič, dosedaj kurat na Gočah.

Grozna nesreča na jeseniškem kolodvoru. Z Jesenic se poroča: V ponedeljek pri večernem vlaku iz Celovca je bil neki potnik iz Bosne povožen. Pripeljal se je s hčerko in sorodkinjo z Bleda in ko izstopi in hoče progo prestopiti, zagrabil ga je počasni vozeči stroj in ga popolnoma zmečkal. Smrt je bila takojšnja.

Uvoz ameriškega žita v Evropo. — Iz trgovskih krogov se doznaja, da je izvoz žita iz Amerike že do sedaj prekoračil 2 mil. kvintalov. V zadnjih dveh tednih se je izvozilo v Evropo 1 mil. kvint. pšenice več nego lani v dobi največega izvažanja.

Listnica uredništva. Vsled mnoge gradiva smo morali odložiti za to številko 14 dopisov. Po možnosti jih spravimo v list prihodnjic. Vse vrle dopisnike prosimo, naj potrpe in naj nam ne zamerijo, če kaka stvar ne pride takoj v list. Pozdrav vsem!

P. n. gg. naročniki, ki še niso plačali zaostale naročnine, prosimo, da to takoj store na priloženih nakaznicah.

Mesne novice.

m Na slovenski pripravnici za srednje šole, so letos sprejeli, kakor običajno, le 40 dijakov, vse druge so odklonili. Ker čujemo, da je letos naval učencev silno velik, zahtevamo, da se otvori še en razred, kakor se je to zgodilo lani na laški pripravnici za srednje šole.

m Pretep med cigani. V torek zvečer je nastal hud pretep med cigani na Rojcah. 8 moških in ena ženska so bili z rezilom ranjeni. Vsi so morali

iskati zdravniške pomoči v bolnišnici usmiljenih bratov. Štirje moški so morali v bolnišnici ostati vsled dobljenih ran. Bila je prava vojska med njimi. Rezali in sekali so se na desno in levo kamor je sploh prišlo. Ena ženska ima veliko zevajočo rano pod desnim ledjem. Šle ko so pritekli stražniki med nje so se pomirili. Bili so vsi pijani. Ta ogrska ciganska golazen se že več let zaporedoma klati po Goriškem in švindla s prodajanjem namiznih prtov in tapetov. Ponoči se v teh prtih valjejo in brišejo po dnevu pa ravno iste prte prodajajo kot najboljšo robo. Ta ciganski švindler bi morala policija enkrat za vselej prepovedati.

m Prijet tat. — Pekovski mojster, Jožef Urbančič je otvoril v svoji novi hiši na pokopališki cesti filijalko. Te dni je opazil, da mu je zmanjkalo več denarja in butelj. To je naznanil policiji, ki je takoj prišla Alojzija Urbančiča od Sv. Lucije, ki je brez posla hodil okrog in dobro živel. Pri hišni preiskavi so našli pri njem mnogo cigaret „memphis“ in kolekov, ki jih je najbrže vkradel v trgovini g. Howánskega na Goriškem. V to trgovino je bilo namreč vlomljeno pred par tedni.

m Vodidelj goriškega okrajnega glavarstva dvorni svetnik grof Attems se je vrnil z doposta in je v sredo prevzel zopet svoje posle.

Iz goriške okolice.

g Na Gradu v Mirnu se bo praznoval vsako letni shod „Kvaternica“ združen s proslavo papeževskega jubileja prih. nedeljo 20. t. m. tako-le:

Soboto ob 6. uri pop. blagoslov — po „Ave Mariji“ se bo „Grad“ razsvetlil — v nedeljo sv. maše ob 6., 7., 8., 9. uri — ob 10. slovesna sv. maša s slavnostnim govorom; po sv. maši „zahvalna pesem“. Pop. ob 3¹/₂ sv. križev pot — govor o pomenu papeštva za evropsko kulturo — blagoslov.

g Vtonil je 14. t. m. v Vipavi 60. letni Janez Durčič iz Renč, ko se je hotel prepeljati s barko pod Biljam. Potiskal je barko na drotu čez vodo, a tu se mu je prevrglo in padel v vodu.

g V Renčah so dobili nov poštni voz, ki bo vozil iz pošte v Renčah na postajo Volčjo drago. Kdaj bo začel voziti, ne vemo, ker ni še konja. Napis na vozu je Ranziano-Renče. Seveda laška, ali nemška spaka na pošt. vozovih mora biti tudi v čisto slovenskih krajih, drugače bi se ves poštni promet ustavil! Ljudstvo pozna le slovensko ime Renče.

g Velikansko veselico priredi dne 20. t. m. ob 4. pop. „K. s. izobraževalno društvo“ v Ravnici; spored je silno zanimiv, na kar opozarjamo vse okoličane. Že sedaj je prodanih mnogo vstopnic iz česar sledi, da je zanimanje za to veselico splošno. Ker je čisti dobček namenjen v društvene namene, v prvi vrsti za knjižnico se je nadejati obilo preplačil. Preplačila so plačali že sedaj sledeči gospodje: preč. gg.: župnik Grča 2 K, Mašera 5 K, Franke 1 K, Mežnaršič 1 K, Ivančič 1 K, Primožič 3 K, Kos 50 v, Košir 1 K, g. nadučit. Bele 1 K, naduč. Likar 1 K, ravnatelj Beninger 1 K.

Srčna hvala! Na veselo svidenje v Ravnici. Za pripravljalni odbor Lj. J. Filipič.

Iz ajdovskega okraja.

a Povožen je bil blizu Gorice voznik Jožef Slokar, p. d. Jopar iz Kamenj. Prenešli so ga v goriško bolnišnico. Mož se je že tretjič na podoben način ponesrečil.

a Umrla je v Ajdovščini g. Katarina Čermelj, soproga sodn. poduradnika g. Franca Čermelj. Ž njo je

umrl tudi njen novorojenček. G. soprogu iskreno sožalje na dvojni izgubi!

a Iz Rihemberga. Veselica „Kršč. soc. izobraževalnega društva“ je vspela prav dobro. V začetku je kazalo nebo čmerno lice in grozilo z dežjem, da se je bilo bati da popolnoma prepreči veselico, a potem se je zjasnilo, in veselica se je končala v najlepšem redu. Vse točke vsporeda so vspete izvrstno. Lopi mešani zbori so se izvrstno proizvajali, kljub temu, da so precej težki. Le strog kritik bi opazil kake male nedostatke. Tako bi bilo n. pr. želeti še večje natančnosti v dinamiki. Vsa čast g. pevovodji, pevcem in pevkom, ki so se potrudili, da so tako častno rešili svojo nalogo, da smemo pričakovati drugič od njih še večje dovršenosti. Obilo in zasluženo pohvalo sta žela sedemletna deklica Sever in sedemletni deček Cigoj, ki sta svoji deklamaciji izvršila nad vsa pričakovanja dobro. Šaljiva prizora „Pri fotografu“ in „Pred sodnikom“ sta pa vzbujala splošno veselost in smeh. Bila sta pa tudi v mojsterskih rokah. Bila je veselica v pravem pomenu besede, ki je povzročila veselo razpoloženje in naredila najlepši in najboljši vtis. Rad je bil v vsakem oziru vzoren in mir se ni kalil od nobene strani. Čast in hvala vsem, ki so omogočili tako veselico in nam preskrbeli res vzorno zabavo! Živio!

Iz kanalskega okraja.

kl „Katol. slov. izobraževalno društvo“ v Avčah je imelo dne 13. t. m. prav lepo predavanje o pogodbah. Predaval je gosp. dr. Josip Dermastia iz Gorice, za kar se mu prav srčno zahvaljuje odbor.

Prihodnjo nedeljo dne 20. t. m. ob 4. urah pop. bo pa javno predavanje. Predaval bo gosp. deželni poslanec Miha Zega in sicer o gospodarskih zadevah. Priporoča se za obilno vdeležbo odbor.

Iz tolminskega okraja.

t Stržišče. Dne 6. sept. po noči je vlomil v tukajšno cerkev neki tujec. Nadejal se je gotovo, da bo pograbil veliko. Toda smola! V naribalniku, katerega je zlomil, je našel le nekaj malega. Za spomin je pustil za seboj enajst užigalic Cirilove družbe. Orožnik ga je že imel v rokah, a tiček mu je ušel.

Preteklo nedeljo jutraj pa se je sneženi mož vrnil od počitnic in je Črni prsti prinesel za dar bel klobuk. Ali skrila ga je hitro, ker se ji je solnce preveč smejal.

t Iz baške doline. (Kmet in vaški inteligent v gostilni.)

Inteligent: No, očka, kaj pa ste vi prav za prav? Katere stranke ste?

Kmet: Jaz sem prištaš Slovenske Ljudske Stranke.

Inteligent: A, kaj ljudska stranke, kaj klerikalec, kaj liberalec, kaj agrarec, kaj...! Mi smo vi eno!

Kmet: Seveda, kadar spimo!

Inteligent: Zakaj da ne bi pa bili vi eno?

Kmet: No, nam je vera nad vse, vam pa pod vse —

Inteligent: Dragi očka! Inteligent človek treba, da misli s svojo glavo in se postavi na svoje noge... Glejte, ko bom umrl, denejo me v zemljo, iz zemlje vzraste trava, travo popase krava, pa bo — amen!

Kmet: Buzaraca, — lep amen, ko pojedete v kravo!

Inteligent: Tako in nič drugače! —

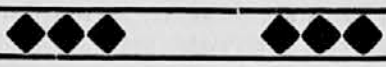
Kmet: Kaj pa, če popase travo — tele?

Inteligent: Pojdem pa v tele!

Kmet: In potem boste tele-



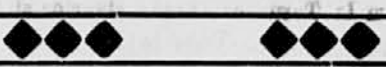
Došle so
zadnje — novosti
ženskega in moškega blaga za
jesenski čas!



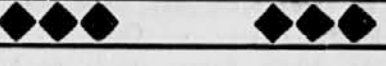
Da je manufakturna trgovina
„Krojaške zadruge“
v Gorici

najsolidnejša
te stroke

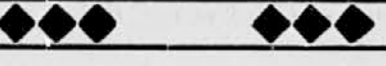
o tem se je prepričal vsakdo, kdor je kupoval blago v isti. Trgovina se drži načela: Dobro blago z nizko ceno sta glavna pogoja, da si trgovina ohrani med občinstvom častno ime



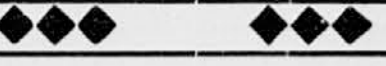
Cene so stalne in v naši trgovini ne poznamo nelepega prepiranja zaradi istih.



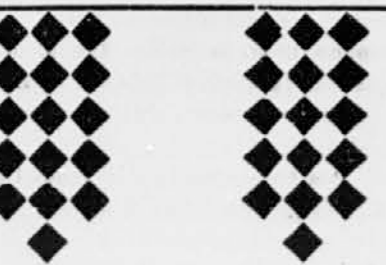
Blago je najboljše in najcenejše kot pri katerikoli konkurenčni trgovini



Vsakdo naj enkrat poskuša pri nas kupiti in gotovo se ne bo varal



Zaloga je nedosegljiva te stroke v Gorici in razpolaga s takim blagom, s kakoršnim ne more razpolagati nobena trgovina te stroke



genitna krava, kaj ne? No, ako mi Bog da živet, vas bom morebiti še kedaj — molzel. Na avidenje torej v mojem hlevu, — inteligentna krava!

Iz cerkljanskega okraja.

c Javno teledrvo priredi dne 4. oktobra cerkljanski teledrvo odsek.

c Iz Bukovega. — V nedeljo dne 6. septembra je bilo na Bukovem predavanje v alkoholu. Predaval je g. stud. phil. Jov. Oblak. Ljudje so se predavanja v obilem številu udeležili. Končno je predlagal g. predavatelj, naj se kot sad predavanja ustanovi: „Abstinencijski krožek na Bukovem“. In res! Vpisalo se je nad 20 zdržnikov, in to popolnih zdržnikov. Hvalevredno je dejstvo, da se je pričelo na Bukovem abstinencijsko gibanje. Zakaj, le treznost rodi značaje, može in mladeniče, kateri lahko pametno nastopajo v narodnem in socialnem življenju. Potrebno je toraj, da ta krožek razširi živahno delovanje tudi na sosednje vasice, in marsikatera mlada moč bude steta pogubnemu alkoholizmu. Naprej z geslom: „Najboljša pijača je voda!“

Iz kobariškega okraja.

kd Prvi sneg. Preteklo soboto zvečer je po Kobariškem nebo kar gorelo od električne iskre. Prišla je nato precej huda nevihta. Padati je že začela drčna teča, katero je pa milostno nebo kmalu ustavilo. Vendar je vihar povzročil nekoliko škode na polju. Na vrhuncih našega krnskega in kaninskega pogorja, pa je pritisnil toliko mrzel sever, da je padel sneg. Drugi dan v neljo se je nebo razvedrilo in zlato solnce je posijalo čez naše gore, katerih vršci so se lesketali; posebno Krn je ponosno stal odet s svojim srebrno čistim plaščem.

Iz komenskega okraja.

km Iz Temnice. Vsaka stvarica si želi svojega počitka. Tega je bil vreden in potreben tudi naš dopisnik. No, sedaj se je prebudil iz spanja. — Naša vas leži na griču, s kojega je razgled lepši nego z vseh drugih kraških vasi. Zato bi imeli pri nas lahko vsako leto mnogo letoviščarjev, oziroma izletnikov. Da jih nimamo so vzrok temu jako slabe ceste od vseh štirih vetrov. — Cesto čez Renče bi že lahko davno imeli, če bi se pobrigal naš očka župan, ker sta se tako pomenili pred 2 leti občini Temnica in Renče. Cesta se je bila pričela delati takrat na obeh straneh, potem pa je spet vse zastajalo. Renčani so uže nekoliko stotakov zatolkli za isto, za kar so dobili deželne in državne podpore. Vsemu temu je bil kriv naš očka župan, ki sedi že več ko 20 let na županskem stolu. A upanje je, da ga upokojimo in da mu damo zaslužni križec, toda ne takega, kakoršnega si želi. Posebno pa bi se bil on moral potruditi za reguliranje cest v komenskem okraju, ker zaseda častno mesto podpredsednika v cestnem odboru za komenski okraj. Kakor sedaj kraška burja brije, je celo za predsednik, ker so Ludovika upokojili.

km Iz Velikega doma. Zapuščena in brez zveze je naša vas v sredi kamenitega Krassa, kajti ceste so posebno po zadnjem povodju, tako zelo razrite, da nam ne bodo zadoslovale več prazne obljube. In res čudno je, da je tuje občinstvo tako polnoštevilno počastilo našo veselico, ki se je vršila dne 8. t. m. v proslavo papeževega jubileja in L. M. B. v splošno zadovoljnost zbranega občinstva.

Posebno pozornost je vzbujal govor 16. letnega mladeniča z ozirom na vsebino in govornike, ki je v kratkih, a jedrnatih besedah sprožil veliko lepih

mišli nasproti sedanjemu zaničevanju in zasramovanju papeštva. Tudi drugi igralci in posebno pevci so dobro izvršili svojo nalogo.

Le tako naprej in naše skupno načelo naj bo „Vse za vero, dom, cesarja“.

Iz sežanskega okraja.

s Iz Sežane. Ko odhajam iz Sežane v novo službo k sv. Jakobu v Trst in ni mi mogoče vse prijatelje zlasti sobrate v vinogradu Gospodovem na Krasu osebno pozdraviti, ter se od njih posloviti ključem tem potom vsem svojim znancem prisrčno: „Z Bogom“.

Sežana 7. septembra 1908.

Anton Križman, kaplan.

s Požar v Dutovljah. Dne 11. t. m. ob 8. uri zvečer vnel se je v tukajšnji vasi velik požar, ki je pretil uničiti malone vso doleno vas. Požar se je vnel pod lopo posestnika Štoka po domače Fabrota. Ker je lopa slamnata, pogorela je do tal. Na to se je vnel senik in hlev posestnika Tavčarja p. d. Živčev. Istega je požar ravnotako uničil do tal. Obema so vrli občani rešili vso živino in blago razun sena in slame, katere pa absolutno ni bilo možno rešiti. Vse škode je bilo približno 1000 K. Pogorela sta zavarovana.

Glasnik „Goriške zveze“

gz Zadrugi sestanek „Goriške zveze“ 10. t. m. v Dornbergu je krasno vspel.

gz Hudajužna. — Za grahovsko občino razun Kneže ustanovljena kmečka posojilnica in hranilnica s sedežem v Hudajužni je začela poslovati 6. septembra. Uradne ure so ob nedeljah popoldne od 3. do 4. in pol. Vloge se obrestujejo po 4 in pol od sto, posojila pa po 5 in pol od sto. Članarina znaša 2 kroni, vstopnina 1 krono.

Loterijske številke.

12. septembra.

Trst 35 89 82 83 86
Linc 78 79 67 24 17

Dve učenki se sprejme na stano- vanje in hrano pri dobri družini. Oglašiti se mora pri gospej Dori Križnič, Trg sv. Antona 9 — Gorica.

Išče se

eno gospodično ali gospo za trgovino, staro približno 30 let. — Prosilka mora položiti nekaj denarja kot porošstvo.

Oglasiti se je pri Viktorju Toffoli, trgovcu v Gorici Via del Teatro št. 20.

Učni zavod za deklice.

Šolske sestre

Trst, ulica Pasquale Besenghi 14.

Izvrsten položaj, krasen razgled na morje in okolico, čist zrak, vrt z igrališči, novo moderno opremljeno posl. opje, električna razsvetljava, kopališče, telovadnica.

V š. l. 1908/9 se otvori poleg ljudske šole I. in III. raz. dekliškega liceja, trgovski tečaj in gospodinjstva šola.

Hrana in stanovanje za notranje gojenke mesečno 60 kron, dnevne gojenke 24 kron.

Šolnina za ljudsko šolo in trgovski tečaj 10 kron, licej 16 kron, gospodinjstva šola 20 kron.

Začetek šol 1. oktobra.

Anton Kuštrin,

trgovec v Gorici
Gosposka ulica št. 25

priloga častiti duhovščini in slavnemu občinstvu v mestu in na deželi svojo trgovino jedilnega blaga n. pr. kavo Santos, Sandomingo, Java, Ceylon, Portoriko itd. Olje: Lucca, St. Angelo, Korfu, istrsko in dalmatinsko. Petrolej v zaboju. Sladkor razne vrste. Moko št. 0, 1, 2, 3, 4, 5. Več vrst riža. Miljsveče prve in druge vrste, namreč ob 1/2 kila in od enega funta. Testenine iz tvornice Znidaršič & Valenčič. Žveplenke družbe sv. Cirila in Metoda. Moka iz Majdičevega mlina iz Kranja in iz Jochmann-ovega v Ajdovščini. Vse blago prve vrste.

Pozor!

Vinorejcem in prekupčevalcem z vinom ter krčmarjem se naznanja, da se dobivajo pristne klosterneburške

moštne vage

edino pri našem slovenskem optikarju

I. Primožiču

v Gorici na Kornju št. 13.

A. Fajt

pekovski mojster v Gorici,
tekališče Fr. Josipa 2 (lastna hiša)

izvršuje naročila vsakovrstnega peciva za nove maše in godove, kolače, za birmance in poroke itd. Vsa naročila izvršuje točno in natančno. Prodaja fino pecivo, likerjev.

Peče tudi najfinejše pecivo.

Svoji k svojim!

ZAHVALA.

Zadoščevaje naši dolžnosti, izrekamo najiskrenejšo našo zahvalo za vse prijazne dokaze sočutja in prijateljske zvestobe — povodom boleznin in smrti naše ljubljene in predrage matere

Marije Zarli,

vsem sosedom, znancem in blagim prijateljem, ki so drago nam pokojnico obiskovali in tolažili v njeni bolezni — ter jo spremili k zadnjemu počitku.

Še posebno zahvalo pa izrekamo č. g. domačemu kapelanu za vso izvanredno požrtvalno skrb in ljubezen, koja je noč in dan izkazoval pokojni. — Enako smo srečno hvaležni prečast. g. duhovnom sosedom: p. n. učiteljskemu osebju in onemu c. kr. finančne straže, ki so blagovolili izkazati rajni zadnjo čast.

Udano zahvalimo se blagosrčnim gospej darovalkam venca za krsto, ter vsemu mnogobrojnemu občinstvu, ki se je vdeležilo pogreba ljubljene matere. — Srčna hvala — mnogim zvestim prijateljem — ki so pismeno izrazili svoje sočutje o bridki izgubi — ki nas je zadela.

V naj obilnejši meri naj Vam vsem povrne — usmiljeni Bog Vaše dobrote!

VOLČE, 12. septembra 1908.

Rodbina Zarli.

PeterCotič,

čevljarski mojster, Gorica,

Gosposka ulica 1
Raštelj 32.

Zaloga vsakovrstnih čevljev za odrasle in otroke. Naročila z dežele se po pošti razpošiljajo. Cene zmerne.

Prodajalna Katoliškega tisk. društva

v Trstu

pri veliki pošti — ulica delle Poste št. 9

se priporoča za nakup

raznih molitvenikov, k'pov, kr'žev, rožnih vencev, podob malih in velikih, svetnj, cerkvene obleke, voščenih sveč, p'sarniških potrebščin, i. t. d. i. t. d. i. t. d.

Za časa sv. misijorta lepe misijorske podobice z slovenskim besedilom. Ob 50-letnici mašništva sv. Očeta: podobe Pija x. na platno z lepim okvirjem.

Zaloga tiskovin za častite župne urade.

Za obilo naročil in obiska od č. gg. duhovnikov kakor p. n. občinstva se priporoča z velespoštovanjem

„Katol. tisk. društvo“
TRST.

Anton Potatzky

v Gorici, na sredi Raštela hiš. št. 7.

Trgovina na drobno in debelo.

Najceneje kupovališče nirnberškega in öröbnega boga ter tkanin, preje in nitij.

Potrebščine

za pisarne, kadilce in popotnike.

Najboljše šivanke in šivalne stroje.

Potrebščine

za krojače in čevljarje.

Svetinjice, rožni venci mašne knjižice.

Hišna obuvala za vse letne čase.

Posebnost:

semena za zelenjavo, trave in detelje.

Majbolje oskrbljena zaloga za krmarje, krošnjarje, prodajalce po sejmihi in trgih ter na deželi.

Cerkvena mizarska dela

v rimskem in gotiškem slogu

izdeluje

A. Černigoj-Gorica.

Novodobne zahteve na umetniškem polju.

(Zgodovinska podlaga naše umetnosti.)
(Konec.)

Cerkev je bila vedno z napredkom. Kedor pozna zgodovino, kedor se je bavil z viri, ne s kako pristransko in tendenciozno pisano zgodovinsko knjigo, priti je moral do tega prepričanja. Ali ni že starokrščanska cerkev kulturno posojilo, ki ga je dobila od helenistiške prosvete, silno bogato obrestovala s tem, da je ustvarila na podlagi grške bazilike bogoslužno zbirališče, preinjeno z vzneseno poezijo, ki še dandanes mogočno upliva na nas, četudi je že obledel pristni njen sijaj? Na pol podrta velikanška bazilika v Ogleju govori še popolnoma razločno, dasi bi ji bilo treba malo sveže krvi, da se probudi k prvotnemu življenju.

Preglejmo prihodnji čas. Iz starokrščanskega sloga razvil se je pod ključnim varstvom cerkvenim in pod vodstvom njenih članov, večidel menihov, nov slog, ki se imenuje romanski. Ne le cerkve in samostani, temveč tudi gradovi, meščanske hiše, utrdbe, obzidje — vse so risali in nadzorovali učeni in izurjeni menihi. Zato je bil slog tudi jednoten. In kedo je prinesel koncem 11. in začetkom 12. veka prve ideje konstrukcije s šilastim lokom iz vzhodnih dežel, nego menihi? Tu imamo spet lep vzgled nepristranske velikosrčnosti srednjeveške cerkve. Križarji so šli v sveto deželo uničiti gospodstvo nevercev in izlamitov. A njihovi razviti kulturi, ki je slonela na najširši podlagi poznejše grške ali bizantinske, so pa pokazali brezpogojno spoštovanje. Cerkev je bila prva, ki je v uporabila šilast lok pri stavbi nove samostanske cerkve v Sv. Denis na Francoskem — šilast lok, katerega so menihi tega samostana spoznali v izlamskih deželah. Tako se je razvil pod cerkveno patronanco gotski slog. Ko so videli njegove vrline, oklepali so se ga vedno bolj, in to ne le iz praktičnih, temveč tudi iz estetičnih ozirov. In ker samostani niso več zmagovali preštevilnih naročil, so morali vzeti lajke na pomoč. Ti so se pa združili v stavbarsko

in kamaoseško zadrugo in so postajali vedno pomembnejši za stavbarsko in kiparsko umetnost.

Ko je kmalu po začetku 15. veka — v Italiji — renesanca ustvarila nov, na staroklasične oblike opirajoč se slog, bila je cerkev prva, ki ga je vsprejela in ga tudi gojila. In kedo ne pozna mnogobrojnih proizvodov cerkvenih in posvetnih stavb, ki so jih izumili in sezidali jezuitje za časa baroške dobe? Kratko: cerkev je bila vedno z napredkom na polju umetnosti. Tudi dandanes je cerkev načelno za vsak nov pojav. In vendar si dosedaj nova struja ni mogla pridobiti veljave. Kako je to?

Vzroke je lahko najti. Glavni povod temu pojavu je, da novodobna umetnost ne ume duha cerkvenega, da nima zmisa za verske ideale in da se postavlja na izključno subjektivno umetniško stališče. Umetnost hoče gojiti današnji čas zaradi umetnosti same — l'art pour l'art pravi Francoz. Našemu času njegovo lastno umetnost, a umetnosti popolno prostost — to je druga zahteva.

To bi pa veljalo tedaj, ko bi vsak metnik le za-se, v svoje veselje in svojo zabavo delal. Tedaj bi pa bil umetnik razven človeške družbe in bi ne reševal naloge, katera mu je stavljena po temeljnem socialnem redu. Če hoče umetnik, da se tudi kedo drugi lika in seduševno dviga nad vsakdanjost ob njegovih umetvorih, ne le on sam, mora stopiti med ljudi in jim biti us užen z darovi svojega poklica. Če n. pr. slikar slika, kar ga ravno veseli, to nikomur ni nič mari. A če mi pa ponuja mož sliko na prodaj — tedaj postane pa stvar drugačna. Kupil bom sliko, če mi bo po umetnosti in po predmetu, ozirno po vsebini ugajala, če ne, jo bom odklonil. Tako mislim, boče vsakdo moral ravnati, ki je samostojen in razumen. Če si dam zidati hišo, zahteval bom od stavbenika, da mi naredi črtež po mojih potrebah in zahterah, ne po svojem ukusu. S tem je pa tudi že rečeno, da ima tudi umetnost svoje zaveznosti napram občinstvu. Ona, dandanes toliko hvalisana prostot umetnosti biva le bolj na papirju in pa v glavah tistih umetnikov, ki nimajo dovolj

tvornih sil, ustvarjati tudi tedaj, kedar je naloga omejena in pot odkazana.

Še mnogo bolj neprosta je pa umetnost, kedar se gre za nabožne umotvore. Tu se mora podrediti umetnost popolnoma nabožnemu smotru. Tako je vedno, tako je sedaj in tako boče vedno. Za cerkev so določene glavne poteze za razreditev prostora; umetnik ima le v toliko proste roke, da mu nihče posameznosti ne narekava; sicer se pa mora ukloniti zahtevam. In če cerkev in ž njo velika večina odklanja umetnost, ki ji ne ugaja, če se brani nazorov in zahtev, ki ne morejo nikdar biti v korist krščanske kulture, kedo ji more to zameriti?

A moderni čas ima še druge nedostatke. Večintoma nedostaje našim umetnikom globlje občne in srčne omike. Zato vidijo človeško družbo le kot skupino, ki ima dolžnost, preživeti jih in jim zažigati kadilo, jim brezpogojno peti hvalnice. To so pogubni nazori za umetnijo samo, osobito dandanes, ko se ceni individualnost ne le pri umetniku, temveč tudi pri drugih ljudeh.

Dalje posega tudi industrija na umetniško polje. Res je, da so moderne zahteve tako mnogostroke in številne, da jih mala obrt ne zmaga. S tem se pa krči možnost, da se umetnik-obrtnik izuri v svoji stroki. Istotako pa propada tudi umetniški stan. Ko bi naročevalci in odjemalci umetnin bili vedno neposredno v stiku z umetniki, bi se razmerje silno zboljšalo in umetniki bi se višje povzpeli, vsak v svoji stroki, bi jasnejše pojmovali svojo nalogo in bi s svojimi umotvori blažili vku. To velja osobito o nabožni umetnosti. Ne le, da stavi ta panoga duševnega dela umetniku najlepše naloge, ona pospešuje tudi prosti vzlet poetske fantazije, ki more ravno na tem nadnaravnem polju govoriti v oblikah, katerih noben realni pomislek ne more kritikovati ali ovirati. S takim umetnikom se lahko povspne tudi lajik opazovatelj iz zemeljskega prahu in uživa nekak preokus božjega raja. Res je, da bi bil to dosežen ideal, če bi se posrečilo, uresničiti te misli in želje.

Če pa tudi vemo, da ideala v vsem obsegu nikdar ni mogoče doseči, stremiti

moramo vendarle po tem, da se mu kolikor mogoče približamo. To zahteva naš čas bolj energično, kot katerkoli drugi v preteklosti; kajti če ne delamo z vsemi silami na to, da se dvignemo ob idealu iz naše brutalne vsakdanjosti, pogreznemo se hitro v nasilnem materijalizmu in se zadržimo v samih skrbeh za fizični obstanek.

Dandanes se pač silno vpije, kako da nam je gojitev umetnosti potrebna. A ta gojitev je skoraj da popolnoma brez idealne podlage. Preskrbeti je toliko in toliko „umetnikov“ brez dela, odpreti je temu in onemu industrijskemu zavodu novih ozemelj za izvažanje njegovih preštevilnih s stroji narejenih izdelkov — to je temeljni nagon „odločilnih“ činiteľjev glede umetnosti. In da se to vzdrževanje posameznikov in zavodov doseže, treba je kolikor moč glasno vpiti, danaj se umetnost intenzivnejše neguje. S tem se pri nerazsodnih ljudeh pride do uspeha: posreči se namreč večkrat, ustvariti novih potreb, ki pa nimajo svojih korenin globoko v istinitem čustvu, temveč so le modna stvar. S takimi umetnostnimi podlagami se umetnost samo preganja in ubija. Z najnovejšim poskusom, vepeljati že otrokom „čut“ ali celo „razum“ za umetnost prišli bi naravnost na umetniško-kulturni bankerot — da niso nežna srčeca in brezhinavstvo čistih otroških duš najboljši nasprotniki proti tem nakanam.

Vse te naloge, katere smo ob kratkem označili so „moderne zahteve“ — nekatere popolnoma, druge le deloma opravilene, nekatere po povsem neopravilene. Tu je treba torej strogo ločiti, predno izpolnimo katero izmed njih. Za nas katolike velja zgodovinska podlaga v prvi vrsti. Vsprejemamo in odobrujemo vse, kar se je logično in organsko razvilo na teh rodovitnih tleh, pripuščamo vse, kar je popolnoma individualno, če le ne nasprotuje vzvišenemu namenu nabožne umetnosti in pa estetičnemu čutu, ki je večini ljudstva pristopen. Tudi umetnost se mora demokratizovati; kot se demokratizuje vsa socialna družabnost, le da se ne sme nikdar polasčati takih nasilnih oblik, kot se to godi pri

Judovsko vprašanje in farška gonja.

(Piše Matovž.)

Dalje.

Po vrhu doda M. še sladko strupen nauk. d) Duhovniki priporočajo glasno molitev in očitno službo božjo v cerkvi; pa to je vse nepotrebno ker Oče nebeški ve kaj nam je treba; tedaj čemu moliti, Kristus je učil moliti na skrivnem, tedaj vi kmetje, ki berete „N. Gl.“ nikar ne molite rožnega venca skupno z družino, ne popravljajte in ne zidajte cerkva, vse to je proti Kristusovemu nauku. Marko! Pisano je: „Prositi in boste prejeli!“ „Tako naj sveti vaša luč pred ljudmi, da bodo videli vaša dobra dela in častili Očeta, ki je v nebesih.“

Najbrž pa poreče Marko: Matovž mi vse to očita po krivici; kje sem to rekel in pisal; taki so klerikalci; podtikajo nasprotnikom česar niso rekli, potem pa udarijo po njih, češ, glejte nevernike in krivoverce!

Tat, ki je ukradel kravo, se je izgovarjal, da ni ukradel krave, odvezal je le vrz in držal za njo, le grdo obrekovanje je, da je ukradel kravo. Tudi morilec, ki je ustrelil človeka pravi, da ni drugega storil, kakor sprožil petelina na puški. Menda ni norca, ki bi jima verjel. Pač pa se najdejo neumneži, ki se pustijo od Markove zlobudraste učnosti za norca imeti.

Marko je v svojem naslovu izjavil, da hoče pisati o judovskem vprašanju. S prav judovsko hinavščino in zvižnostjo

pa je popisal načela katera vodijo nasprotnike krščanstva v boju zoper katoliško cerkev. Ta načela hoče vcepiti slovenskemu kmetu, da bi ga nahujskal zoper katoliško duhovščino.

Česar se ni posrečilo sovražnikom krščanskega ljudstva z liberalstvom in socialno demokracijo, to upajo doseči z liberalnim agrarstvom.

S takim pisanjem storijo agrarci najboljšo uslugo judom, ki hrepenijo po gospodstvu med vsemi narodi. Najprej jih vsužnijo duševno z breznačelnostjo in neznačajnostjo učijo jih skrbeti le za telesne potrebe, kaj bomo jedli in kaj bomo pili, sčim se bomo oblačili; skrb za večnost jim je neumnost; ljudstvo moralno in gospodarstvo propade in zabrede v oblast kapitalizmu, judom.

V pojasnilo judovskega vprašanja naj k sklepu navedem zanimiv odlomek iz knjige „Revolucija v Rusiji“, katero je spisal češki socialno politički pisatelj Rudolf Vrha. Odlomek je z govora talmudista v judovskem Kahal u. Kahal je nekak gospodarski odsek, ki določuje prinos za verske potrebščine. Govor je iz l. 1875 in se glasi:

„Bratje! Devetnajsto let se borijo Judje za svetovno, gospodarstvo, katero je bilo objavljeno Abrahamu, pa križ je Jude vrgel ob tla. Razkropljeni po vsem svetu, so bili Judje povsod tlačeni, ker so razkropljeni po vsem svetu, sledi iz tega, da naj jim bo ves svet podložen. Judovsko ljudstvo je vedno mogočnejše. Judje imajo densr, pred katerim se pri-

pogiba celisvet. Denarje prihodnjost Judov.

Mianiti so dnevi našega zatiranja. Napredek in omika krščanskih narodov so bramba za Jude in podpirajo naše namene. Judje imajo v svoji oblasti denar na svetovnih trgih v Parizu, Londonu, Danaju, Berlinu, Amsterdamu, Hamburgu, tako finančni judje Rothschildi in drugi. Povsod kjer so Judje imajo bogastvo na razpolago. Vse države so zadolžene. S takim zadolževanjem pridejo rudniki, državna posestva, železnice in tovarne kot zastave v roke Judov. Nadalje je treba, da si Judje povsod zagotovijo zemljiško posestvo, predvsem veleposestva. Ko bo kedaj zemljiška posest v rokah Judov, bodo kristjanski delavci omogočili Judom velike dohodke. Ali Judje smo 19 stolet živeli v sužnosti, danes smo zrasli nad glave vsem, ki so nas prej zatirali.

Res da se dajo nekateri Judje krstiti, pa to-le utrjuje našo moč, ker krščeni vendar ostanejo zvesti judovstvu. Pride čas, ko bodo hoteli kristjani sprejeti judovstvo (!), pa Juža jih bo zavrnil v zasmehom.

Naravni sovražnik Judov je katoliška cerkev; zato moramo kristjansko cerkev prekvasiti z prostomiselnostjo, brezverstvom in needinostjo. Mi moramo razvneti prepričan boj med kristjanskimi veroizpovedanji in gojiti. Duhovnikom napovemo na čeli črti najodločnejši boj? Zauti jih moramo s sramoto in zasmehom, z obrekovanjem in izmišljenimi pohujljivimi zgodbami iz njihovega zaseb-

nega življenja in jih izročiti javnemu zaničevanju in sovraštvu.

Mi moramo zadobiti vpliv na šolo. Kristjanska vera mora ven iz šole. Tako bo kristjanska vera propadle. Cerkev bo tako obubožala in zaničevana, njena posestva pridejo v roke Judom. Judje morajo vse dobiti v svojo oblast, najuplivnejša mesta v državi, odvetništvo, sodništvo, posebno pa zdravništvo. Judovski zdravnik se vrine v najgloblje skrivnosti družine. Judje morajo predvsem odpraviti kristjanski nerazvezljivi zakon in vpeljati v vseh državah navadni državljanski zakon, zato da se kristjani do dna pokvarijo. Tako bo zagotovljeno popolno gospodstvo Judov nad kristjani, a k temu pride še gospodstvo Judov v tisku. Tisk lahko spremeni resnico v laž, pravico v krivico.

Tako je pisal Talmudist l. 1875 in Alliance Israelite universelle t. j. Splošna judovska zveza je točno spolnovala ta nasvet. Francija je že žrtva protozidarskih Judov. Zdaj pride na vrsto Avstrija v kolikor ni še judovski načrt že dovršen. Med nami Slovenci izvršujejo judovsko delo liberalci vseh barv, naj se že imenujejo naprednjaki, svobodomislici, radikalci, narodnjaki, socialni demokratje ali agrarci. Vsi ti so edini v nasprotstvu do krščanstva, ter vede ali nevede podirajo temelj prave srede in blagostanja krščanske vero in moralo. „Kdor ni z menoj, je zoper mene, kdor ne pobira z menoj, rastresa“.

politiki. Pravzaprav se to razume samo po sebi, če se umetnost drži osnovnih zakonov svojega življenja. Ravno v tem greše moderai umetniki zares smrtno proti zahtevam našega časa, da se postavljajo visoko nad svoje naročnike in da jih hočejo z nekako suverensko samoblastjo prisiliti, da pripoznajo njihovo individualnost! Kako je to mogoče, da bi se strnila ogromna množina individualitet le v eno samo, ki jim je ptuja. To ni legično, to je skorej bi rekel — kulturnopolitiško demagoštvo.

O teh vprašanjih se v nas Sloven- cih ni še mnogo razpravljalo. A če no- čemo zaostati, če bočemo biti kulturne narod, treba se nam je poprijeti tudi te strani navodobnega življenja. Političen boj sam bi nas proje uničil kakor po- speševal, če bi ne gojili vsopredno tudi duševnega življenja. Za slovatvo je precej preskrbljeno; temeljitejše se bode treba oprijemati stroge znanosti in pa umetnosti, njene teorije in njene zgo- dovine.

V Gorici se bode vršil tečaj za cerkveno umetnost meseca sep- tembra. To bode začetek in migljaj za nadaljno samostojno prodiranje na tem polja. **Jos. Mantuani.**

VIKTOR TOFFOLI GORICA

Velika zaloga oljkinega olja iz naj- ugodnejših krajev

Oljkino olje po 96 v. liter	
naravno oljkino K 1:04	Marsiglia . . . K 1:28
strsko „ „ 1:12	Bombay 1:20
Corfu „ „ 1:20	Bari 1:40
Puglie „ „ 1:28	Lucca 1:60
Jesih vinski	najfinejše . . . 2—
	Milo in luči.

Priporočam čč duhovščini in cer- kvenim oskrbništvom.

Edina zaloga oljkinega olja v Gorici, via Teatro 20 in via Se- minario 10.

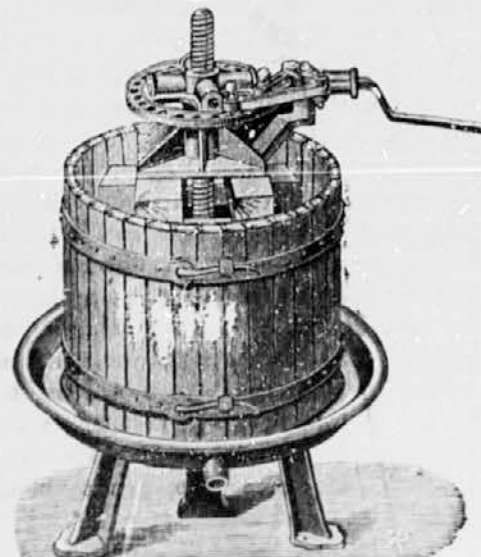
Lekarna
Cristofolletti v Gorici

Prave in edne žel. kapljice z snamko sv. Antona Pado- vanskega.



Zdravilna moč teh kapljic je ne- prekosljiva. — Te kapljice uredijo redno prebav- ljanje, če se jih dvakrat na dan po jedno žličico popije. — Okrepé želodec, storé, da zginé v kratkem času omotica in šivotna lénost (mrtvost). Te kap- ljice tudi storé, da človek raje je

Cena steklenici 60 vin.



Svoji k svojim!

Staroznana narodna tvrška:

Anton Iv. Pečenko

GORICA, ulica Jos. Verdi 26

postreže pošteno in točno s pristnimi be- limi in črnimi vini iz lastnih in drugih priznanih vinogradov; potem s pylzenj- skim pivom „prazdroj“ iz sloveče češke „Meščanske pivovarne“, in izbornim proti- vinskim pivom iz pivovarne kneza Schwarzenberga v Protivinu na Češkem, in sicer v sodčkah in steklenicah; z do- mačim pristnim tropinocem I. vrste, lastnega pridelka v steklenicah.

Vino dostavlja na dom in razpošilja po železnici na vse kraje avstrijsko-ogrske države v sodih od 56 lit. naprej franko goriška postaja.

Cene zmerne.

Zaloga.

Podpisani priporoča p. n. ob- činstvu v mestu in na deželji svojo

trgovino z lesom, cementom, peskom, drvimi in ogljem

na Volčjdragi pri postaji c. kr. državne železnice.

Josip NARDIN, trgovec.

Prva in edina slovenska kleparska delavnica v Gorici, ulica sv. Antona št. 7 (v Kopačevi hiši)

se toplo priporoča za vsa stavbena in galanterijska dela za cerkve in stoipe, katere napravi po načrtu

Josip Patek, naslednik Karola Čufer

priporoča se tudi vsem gg. odjemalcem, posebno pa kmetovalcem. V zalogi ima: melje zažveplanje, zadnji sistem škropilnic za vitrijol, polivalnike za vrte in patentirane ventilatorje za dimnike itd Poprave se izvršujejo točno in po najnižji cen.

I. ZORNIK

modna trgovina

preselila se je I. avg.

t. I. v lastno hišo Gosposka ul. 11. nasproti sedanje trgovine.

Radi selitve ter pozne letne sezone prodaja se od danes naprej vse blago

po tovarniških

cenah.

Glavnozastostvo in zalogo kmetijskih strojev prve slovanske tovarne bratov K. & R. JEŽEK Blansko ima

Jos. Dekleva
Gorica

Magistratna ulica št. I.

Telefon št. 72

Poštno hran. rač. št. 51.292

„CENTRALNA POSOJILNICA“

V GORICI

registrovana zadruga z omejeno zavezo v lastni hiši
M M Corso Giuseppe Verdi št. 32, I. nadstropje M M

Sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1. ure popoldan in jih obrestuje od 1. jan. 1908 dalje po 5%. Daje posojila na menice po 6½% in na vknjižbo po 5½%. Dalje daje posojila na 5-letno mesečno odplačevanje ki znaša od vsacih 100 K 2 na mesec

Stanje hran. vlog dne 31. dec. 1907 K 1,816.352.73
Promet due 31. decembre 1907 . . . K 5,457.131.53

Peter Gruden Gorica — Rabatišče št. 22. — Gorica

ZALOGA:

koruze, ovsa, otrobi, fižola in drugih deželnih pridelkov.

Priporoča se slav. občinstvu za obilen obisk in zagotavljam točno postrežbo in zmerne cene.

Nova slov. manufakturna trgovina v Gorici, Ravnikar & Berbuč

ulica Raštelj št. 16 v lastnej hiši se je otvorila 6. avgusta.

V omenjeni trgovini dobiva se po v resnici izredno nizkih cenah raznovrstna blaga kakor: posebne vrste platna pol platno in bombažasto za rjuhe, vsakovrstno belo perilo kretoni, šifoni, domestik, slovensko platno in vsakovrstni namizni prtji in prtiji, platneni in bombažasti — velika izbira oxfordov, perkalov, ze- firjev, satenov in volnenih moških in ženskih oblek, v razno- vrstnih lepih novih barvah. Zelo dobre kvalitete se dobivajo v volni in žimi, cvilha za postelje, nadalje po posebno dobrem okusu zbrane in lepe posteljne odeje šivane kakor (plahte bele in barvane.

V zalogi so krasni vzorci garnitur za postelje, ter beli ka- kor barvani zastori. Vse to in še druge vrste blago dobiva se po najnižjih cenah v zgoraj zaznamovani trgovini. Posebno prijetno nama je razodeti slavnemu občinstvu, — da bodeva zvezana le z primeroma malimi stroški, ter zategadelj pač v položaju nuditi vsakomur najine vrste blaga v pravem pomenu besede resnično po splošno nizkih cenah.

Priporočuj, se, bilježiva s spoštovanjem

Ravnikar & Berbuč.

Prosiva zahtevati listke!

Največja trgovina z železjem

KONJEDIC & ZAJEC

Gorica v hiši Monta.

Priporoča stavbeni Cement, stavbne nositelje (traverze), cevi za stranišča z vso upeljavo, strešna okna, vsakovrstne okove, obrtniško orodje, železo cinkasto, železno pocinkano medeno ploščevino za napravo vodnjakov, vodovodov, svinčene in železne cevi, pumpe za kmetijstvo, sadjerejo in vinorejo, ter vsakovrstna orodja.

Cene nizke, solidna postrežba!

Eno krono nagrade izplačava vsakemu, kdor dokaže s potrdili najine nove ameriškanske blagajne, da je kupil pri naju za 100 kron blaga.

Prosiva zahtevati listke!